

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2023
3-сон

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ 2023 йил, 3-сон

Муассис: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2008 йил 31 декабрда
0561-рақам билан рўйхатга олинган.

ЎЗР ОАК Риёсатининг 19.03.2017 й., 239/5-сонли қарори билан эътироф этилган

**Таҳририят ижодий
жамоаси:**

Бош муҳаррир:
и.ф.д. **М.Э.Пўлатов**

**Бош муҳаррир
ўринбосари:**
профессор **Д.Х.Асланова**

Масъул котиб:
профессор **М.Қ.Пардаев**

Муҳаррирлар:
Ф.А.Сафаров
Ш.З.Ўрозов

Техник муҳаррир:
А.Н.Холиқулов

Корректор:
С.А.Бабаназарова

Саҳифаловчи:
Ҳ.Н.Очилова

1 йилда 4 мартаба
чоп этилади.

**Ўзбекистон худудида
тарқатилади.**

Таҳририят манзили:
140100, Самарқанд шаҳар,
Амир Темур кўчаси, 9-уй,

тел.: +998(66)233-28-38,
+998(66)233-17-88

факс: +998(366)231-12-53
эл.почта:

samisiservis@inbox.uz

Таҳририят кенгаши раиси:

М.Э.Пўлатов – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти
ректори, иқтисод фанлари доктори, профессор

Таҳририят кенгаши раиси ўринбосари:

Д.Х.Асланова – СамИСИ илмий ишлар ва инновациялар
бўйича проректори, иқтисод фанлари номзоди, профессор

Таҳрир кенгаши аъзолари:

Б.А.Бегалов – Ўзбекистон Республикаси Давлат Статис-
тика қўмитаси раиси, иқтисод фанлари доктори, профессор

М.Қ.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.К.Ғоибназаров – иқтисод фанлари доктори, профессор.

Д.Р.Зайналов – СамИСИ каф.мудир, профессор, и.ф.д.

О.М.Муртазаев – ТДИУ Самарқанд филиали директори,
иқтисод фанлари доктори, профессор

М.Р.Болтабаев – Ўзбекистон Давлат жисмоний тарбия ва
спорт университети ректори, иқтисод фанлари доктори

Р.Х.Эргашев – ҚарМИИ профессори, и.ф.д.

И.С.Тўхлиев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

М.М.Мухаммедов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

К.Б.Уразов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Қ.Ж.Мирзаев – СамИСИ каф. мудир, и.ф.д., профессор

Б.И.Исроилов – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Г.М.Шодиева – СамИСИ профессори в.б., и.ф.д.

Б.Абдукаримов – СамИСИ профессори, и.ф.н.

Р.Қобилов – Самарқанд вилояти ҳокими ўринбосари

С.Н.Тошназаров – СамИСИ кафедра мудир, и.ф.д.

Р.Н.Нормахматов – СамИСИ профессори, т.ф.д.

О.М.Пардаев – СамИСИ декани, и.ф.д.

М.Т.Алимова – СамИСИ профессори, и.ф.д.

З.Дж. Адилова – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Ш.О.Қувондиқов – СамИСИ доценти, и.ф.д.

Шермухаммад Бекмурод ўғли Омонов Хизмат кўрсатиш соҳасида давлат-хусусий шерикчилигининг ривожланиш хусусиятлари ва тамойиллари	79
Mohira Asqarboy qizi Umurova Хизмат ko'rsatish tarmoqlarining iqtisodiyotda tutgan o'rni hamda rivojlantirish istiqbollari	83
Ислон Исмоилович Эргашев Хизмат кўрсатиш корхоналари инвестицион жозибадорлигини баҳолашнинг хусусиятлари	86
Jahongir Aktamovich Haydarov Transport xizmatlaridan foydalanish samaradorligini oshirish	91
ТУРИЗМ ВА МЕҲМОНХОНА ХЎЖАЛИГИ	
Илёс Султанович Абдуллаев, Шоҳижаҳон Худоёр ўғли Мухитдинов Минтақа туризмида соҳа корхоналарининг бошқариш сегментининг нисбий талаб-таклиф модели	97
Dilmurod Abdullayevich Nasimov, Mohinur Ravshanbekovna Maxmudova Turizm sohasini barqaror rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari	102
Ruxshona Shavkatovna Rofeyeva Samarqand shahri turizm infratuzilmasini rivojlantirishda yashil zonalar va bog'larning o'rni	105
Shohista Bobobekovna Toyirova Ekoturizm-global ekologik inqirozga qarshi innovatsion yechim	109
Дилшод Мураткулович Абдураимов Туризм инфратузилмасида иқтисодий фаолиятнинг ривожланиш хусусиятлари	113
Умиджон Рахимович Матякубов, Расулбек Кочкарбай ўғли Исаков Хива ва Боғот туманларида туризмни ривожлантириш имкониятларидан самарали фойдаланиш йўллари	118
Дониёр Журакулович Абдуразаков Кишлоқ туристик ресурсларини таснифлаш ва бошқаришнинг амалий масалалари таҳлили	122
Dilrabo Shirinboyevna Mardonova Mamlakatimizda mehmonxona biznesining rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish va prognozlash	126
Амриддин Ҳамдам ўғли Ҳамдамов Туризм соҳасида юқори сифатли хизмат кўрсатиш учун рақамли технологиялардан фойдаланишни баҳолашнинг услубий асослари	131
Зебинисо Бахтиёровна Навруз-зода “КРП” воситасида муқаддас жойларнинг зиёрат кластербоплик даражасини баҳолаш	135
Сирожиддин Шерали ўғли Халилов Миллий туризм тармоғида рақобат муҳити ва унинг таркибий элементлари	140
КИЧИК БИЗНЕС ВА ОИЛАВИЙ ТАДБИРКОРЛИК	
Гулнора Мардиевна Шадиева, Шухрат Облокулович Кувандиқов Миллий иқтисодиётда оилавий тадбиркорликнинг ўзига хос функциялари	145
МЕНЕЖМЕНТ ВА МАРКЕТИНГ	
Raxmatillo Mirolimovich Egamov, Sherzod Norboyevich Jumanov, Alisher Zokirovich Saydirasulov Innovatsion tadbirlar asosida qurilish mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirish uchun marketing tadqiqotlarini o'tkazish usullari	149

Ruxshona Shavkatovna Rofeyeva – «Ipak yo‘li» turizm va madaniy meros xalqaro universiteti tayanch doktoranti.

SAMARQAND SHAHRI TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL ZONALAR VA BOG‘LARNING O‘RNI

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot turizm bilan bog‘liq maqsadlar uchun infratuzilmani rivojlantirishning asosiy omillaridan biri sifatida yashil zonalar va bog‘larni ko‘rib chiqishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari turizmni rivojlantirishda yashil zonalar qanday aloqasi borligini tushunishga yordam beradi. Ushbu maqolada nafaqat bunday zonalar holati o‘rganilgan, balki ularni sayyohlar uchun qiziqarli maskanga aylantirish bo‘yicha qator takliflar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: yashil zonalar, bog‘lar, infratuzilma, infratuzilmani rivojlantirish, turizm destinatsiyasi, shahar turizmi.

Kirish: So‘nggi yillarda Samarqand shahar infratuzilmasida juda ko‘p o‘zgarishlar sodir bo‘lgan. Istirohat bog‘lari, xiyobonlar kabi go‘zal joylar obodonlashtirilib kelmoqda. Ushbu yashil zonalar ba‘zilari bolalar uchun attraksionlar, sport maydonchalari va boshqalarni o‘z ichiga oladi. «Ekologik», «yashil» va «barqaror shahar» tushunchalari Samarqandni sayyohlik shahri sifatida rivojlantirish strategiyasida muhim ahamiyatga ega.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan 2022-yil 1-martdan boshlab O‘zbekistonning barcha hududlarida “Yashil makon” loyihasi amalga oshirilmoqda¹. Samarqand EBRDning 3 milliard yevrolik “Yashil shaharlar” dasturiga qo‘shilgan O‘zbekistondagi birinchi shahar bo‘ldi.² Endi shahar barqarorlikni rejalashtirishni yaxshilashi va atrof-muhit muammolarini hal qilish uchun moslashtirilgan ko‘kalamzorlashtirish dasturini ishlab chiqishi kerak, deyiladi anglashuv memorandumida. Bu qadam, EBRDning ekspertlarining fikricha, O‘zbekistonni 2050-yilgacha uglerod neytralligiga erishishga yaqinlashtirdi.

Ushbu tadqiqotning muhim jihatlari yashil maydonlar va bog‘larning dam olish, estetik va turistik funksiyalaridir. Turistik funksiya, o‘z navbatida, dam olish va joyning estetikasini o‘z ichiga oladi. Bu ko‘plab sayyohlar bunday joylarga tashrif buyurishga moyil bo‘lgan omillardir.

Park va bog‘lar turistik diqqatga sazovor joylar bo‘lishi mumkin, agar ular turistik qo‘llanmalar va xaritalarda ishlab chiqilsa va targ‘ib qilinsa, bu joylar mehmonlarga ko‘rinadi. Parklar va yashil zonalar nafaqat xalqaro mehmonlar, balki mahalliy sayyohlar uchun ham mo‘ljallangan bo‘lishi kerak. Dam olish bog‘lari nafaqat tashrif buyuruvchilar uchun ko‘kalamzorlashtirish bo‘limini o‘z ichiga oladi, balki passiv dam olish bo‘limi (odamlar o‘tirish va dam olish uchun o‘rindiqlari bo‘lgan joy), kattalar ko‘ngilochar bo‘limi, bolalar maydonchasi, sport maydonchalari va boshqalarni o‘z ichiga olishi mumkin. Bu rekreatsion faoliyatni diversifikatsiya qilishini va tashrifni yanada qiziqarli qilishini ta’kidlaydi. Aynan shu masala ishning ham dolzarbligini belgilaydi.

1-rasm. Samarqandning shimoliy qismidagi yashil zonaning bosh rejasi.

¹ O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik Palatasi Kengashining Qarori, 25.11.2021 yildagi 1563-IV-son "Mamlakatimizda "yashil makon" umummilliy loyihasi doirasida belgilangan vazifalar ijrosi ustidan samarali parlament nazoratini olib borishga doir chora-tadbirlar to‘g‘risida"

² O‘zbekiston Respublikasi Transport vazirligi. "Samarqand O‘zbekistonda YeTTBning "Yashil shaharlar" dasturiga qo‘shilgan birinchi shaharga aylandi". 2023-yil.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili: Hozirgi vaqtda ekoturizm destinatsiyasining ommabopligi va milliy bog‘lar infratuzilmasining rivojlanishi tufayli ushbu obyektlarning turizm uchun ahamiyati muttasil ortib bormoqda. Ko‘pgina tadqiqotchilar - V. V. Xrabovchenko,¹ N. M. Zabelina,² va boshqalar turizm industriyasini yanada rivojlantirishda milliy bog‘larga katta ahamiyat berishadi. M. Proxorov "park" atamasini tabiiy yoki maxsus ekilgan o‘simliklar, jihozlangan yo‘llar, xiyobonlar, suv omborlari bo‘lgan yer uchastkasi sifatida belgilaydi.³

Odamlarning to‘xtovsiz oqimi salbiy ta‘sir ko‘rsatadi va shahar joylarini gavjum hududlarga aylantiradi. Professor Sesil Konijnendijk⁴ shahar va qishloqlardagi tabiat va yashil maydonlarning rolini tushunish uchun tadqiqot olib bordi. Natijada, tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, tabiat muhim joyga ega va u odamlar atrofida bo‘lishi kerak ekanligini aniqladi. Yashil joylar zamonaviy shahar yoki qishloqni rejalashtirish tuzilmasining bir qismidir. Ular turli xil sanitariya-gigiyena va dekorativ-rejalashtirish funksiyalarini bajaradilar. Yashil maydonlarning sanitariya-gigiyenik funksiyalariga quyidagilar kiradi: havodagi chang miqdorini kamaytirish va undagi zararli kimyoviy moddalar miqdorini kamaytirish (yashil massivdagi ifloslangan oqim tezligining sekinlashishi va chang yuzasiga tushishi tufayli); hudud va binolarning mikroiklimini yaxshilash (shamol tezligi va yo‘nalishining o‘zgarishi, namlikning oshishi va quyosh nurlanishining kuchlanishining pasayishi); havoni kislorod va fitotsid ta‘siri bilan boyitish; shovqindan himoya qilish. Yashil maydonlarning dekorativ va rejalashtirish funksiyalari yaxshi dam olishni tashkil etishga, kayfiyatni yaxshilashga va insonning hayotiyiligini oshirishga hissa qo‘shadigan turar-joy binolarining jozibadorligi va rang-barang landshaftlarini yaratish uchun ishlatiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, guruhlash, induksiya-deduksiya, so‘rov, kuzatish, statistik usullardan foydalanilgan.

Tahlil va natijalar: Tadqiqot davomida aniqlangan umumiy muammolardan iborat:

- Samarqand shahridagi istirohat bog‘lari va yashil zonalarida turistik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi;
- Samarqandning asosiy sayyohlik yo‘nalishlaridan tashqarida bog‘lar va yashil zonalarining yo‘qligi;
- Salbiy taassurot qoldiradigan kam sonli parklar va yashil zonalar;
- Yashil zonalar va bog‘larning rivojlanmaganligi;
- Parklar va yashil zonalarining cheklangan soni.

Yig‘ilgan ma‘lumotlarni guruhlashda uchta asosiy mavzu paydo bo‘ldi va ular quyidagicha belgilandi: (1) Samarqand shahridagi turizm infratuzilmasi holati, (2) Samarqand shahridagi bog‘lar va yashil zonalarining yashillik darajasi, (3) Samarqand shahrining istirohat bog‘lari va yashil zonalarining rivojlanish darajasi.

Samarqand shahridagi turizm infratuzilmasining holati. Hududning turistik infratuzilmasida Sovet Ittifoqi davrida asos solingan. Bugungi kunda sayyohlarga tez tibbiy yordam ko‘rsatish, maishiy xizmat ko‘rsatish, isitish, elektr va telefon aloqalar sharoitlari talab darajasida emas.

Samarqand shahridagi bog‘lar va yashil zonalarining yashillik darajasi. Aksariyat aholi gavjum hududlardagi ekologik muammolar sharoitida shaharlarning yashil maydonlari inson salomatligini yaxshilash, atrof-muhitning qulayligi va estetik fazilatlarini oshirishning samarali omillaridan biridir. Yashil joylar insonga hissiy va ruhiy ta‘sir ko‘rsatadi. Tabiiy landshaft - tabiiy yoki sun‘iy - kuchni tiklashga, kasallik, charchoq va toza havoga yetarli darajada ta‘sir qilmaslik tufayli buzilgan tana va atrof-muhit o‘rtasidagi harakatchan muvozanatni tiklashga faol hissa qo‘shadi. Shaharning yashil zonalarini yangi ko‘chatlar ekilgan maydonlardir. Asosan, bu soyali joylar bo‘lmagan yangi bog‘lar. Shaharning eski bog‘lari rang-barangligi va massivligi bilan ajralib turadi. Shaharning tarixiy qismi shaharning asosiy yashil halqasiga kiritilmagan, bu yozda

¹ Xrabovchenko V.V. "Экологический Туризм". Учебно-методическое пособие. М.: Финансы и статистика, 2003. 208 с

² Забелина Н.М. "Национальный парк". Издательство: Мысль. 1987

³ Prokhorov., M. (1978). Great Soviet Encyclopedia. Moscow

⁴ Cecil C. Konijnendijk. Nature-Based Solutions for More Sustainable Cities – A Framework Approach for Planning and Evaluation ISBN: 978-1-80043-637-4,

yurishni noqulay qiladi.

Samarqand shahrining istirohat bog‘lari va yashil zonalarining rivojlanish darajasi.

Suhbat natijalari shuni ko‘rsatdiki, yashil zonalar va bog‘lar zamonaviy standartlarga mos kelmaydi. Ishtirokchilar asosan salbiy fikr bildirishgan. Ularning fikricha, yashil zonalarining asosiy muammosi rivojlanmaganligi bilan bog‘liq. Yangi tashkil etilgan yashil maydonlar va bog‘larda muammolar aniqlangan:

- O‘tirish joylar yetishmasligi
- Nopok jamoat joylari;
- Axlal qutilarining yetishmasligi;
- Yetarlicha yashil emasligi;
- Soyali joylar yo‘qligi;
- Parklarda cheklangan diqqatga sazovor joylar;
- Parklarda maxsus zonalar (bolalar, sport, istirohat bog‘i) mavjud emasligi.

Parkga kelganda, odam shahar chegaralarini tark etmaydi, lekin ayni paytda u tabiat qo‘ynida topadi, psixo-emotsional yukni boshdan kechiradi, asabiylashishni yo‘qotadi. Biologik resurslardan notijorat maqsadlarda foydalangan holda rekreatsiyani boshqarish, bir tomondan, odamlarning tabiiy muhit bilan munosabatlarini tartibga solish, dam oluvchilarning dam olishlari va ekologik manfaatlarini ro‘yobga chiqarish uchun to‘liq shart-sharoitlarni yaratishi kerak, ikkinchi tomondan, ularni tartibga solish orqali atrof-muhitga ta‘sirini kamaytirish kerak. Milliy bog‘larni yaratish tarixini o‘rganishda jahon tajribasiga ega bo‘lgan holda, bugungi kunda bunday obyektning ochishning uchta tendensiyasini qayd etishimiz mumkin:

1. Turizm va dam olish uchun maxsus milliy bog‘ yaratish. Shunday qilib, mamlakatlarda qo‘riqlanadigan hududlarni yaratish uchun asos solish mumkin.

2. Turistik marshrutlar o‘tgan hududda milliy bog‘ maqomini yoyish.

3. Qo‘riqlanadigan hududni faqat ilmiy va ekologik maqsadlar uchun tashkil etish va keyinchalik tashrif buyuruvchilarni qabul qilish uchun uni milliy bog‘ hududi bilan o‘rab olish.

Bunda turizmning alohida turi – ekoturizmni rivojlantirish mumkin. "Ekoturizm" tushunchasi milliy bog‘larda turizmni rivojlantirish bilan bog‘liq bo‘lib, uning talqinida ko‘plab tasniflar mavjud. Milliy ta‘qiqodchimiz A.M Mirzayev quyidagi tasnifni bergan “Ekologik turizm yoki ekoturizm tabiat muhitiga nisbatan mas’uliyat bilan sayohat qilishga, hududlarning tabiatiga ziyon yetkazmagan holda o‘rganish hamda betakror, go‘zal joylaridan zavq olish maqsadida tabiatni muhofaza qilishga ko‘maklashadi, atrof-muhitga —yumshoq ta‘sir etadi, mahalliy aholining ijtimoiy-iqtisodiy sharoitini faollashtiradi va shu faoliyatdan ularning imtiyozlar olishini ta‘minlaydi»¹

Ekoturizm turlar turli maqsadlarga ega bo‘lishi mumkin:

-ekologik ta‘lim bilan birgalikda tabiatni kuzatish va o‘rganish bo‘yicha sayohatlar. Misol uchun, qushlarni kuzatish sayohatlari AQSh va Kanadada juda mashhur. Milliy bog‘larda sayyohlar uchun yovvoyi qushlar va hayvonlarni tabiiy muhitda uzoq vaqt kuzatish va o‘rganish imkonini beruvchi maxsus jihozlar bilan jihozlangan tomosha maydonchalari;

-hissiy va estetik maqsadlarda tabiat bilan o‘ralgan dam olish sayohatlari. Bular eng keng tarqalgan eko-sayohat turlari bo‘lib, ular orasida eng ommaboplari mustaqil ravishda va gid bilan o‘tkaziladigan ushbu maqsad uchun maxsus ajratilgan bog‘ning eko-yo‘llari bo‘ylab piyoda sayohatlardir;

- sport va sarguzashtli sayohatlar. Ular eng mashhur sarguzashtli ekoturklar bo‘lib, daryolarda uchish (kanoe, baydarka yoki raftingning boshqa usullari), otda sayr qilish, issiq havo shari, mikrolayner va milliy bog‘ bo‘ylab vertolyotda uchish, kvadrosikl kabilarni o‘z ichiga oladi.

Turizm va mehmondo‘stlik sohasidagi innovatsiyalarning asosiy yo‘nalishlari quyidagilardir:

- Restoranlar, mehmonxonalar, transport va hokazolarda yangi xizmatlar va yangi turdagi turistik mahsulotlar ishlab chiqarish;

¹ Mirzayev M.A. «Turizm asoslari». Ma‘ruzalar matni. –T.: 2005.

- An’anaviy mahsulotlarni ishlab chiqarish yoki taklif qilishda yangi texnika va texnologiyalardan foydalanish kerak;
- ilgari foydalanilmagan yangi turistik resurslardan foydalanish;
- an’anaviy turistik, restoran mahsuloti, mehmonxona xizmatlari va boshqalarni ishlab chiqarish va iste’mol qilishni tashkil etishdagi o’zgarishlar;
- yangi marketing,
- yangi menejment;
- mahsulotlarning yangi bozorlarini aniqlash va ulardan foydalanish (mehmonxona va restoran tarmoqlari).

Xulosa va takliflar. Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, shunday xulosa qilish mumkinki- sayyohlik infratuzilmasini rivojlantirish uchun bog’lar va yashil hududlar muhim ahamiyatga ega. Katta shaharlar aholisi tabiatga yaqinroq bo’lib, sayohat qilish joyini tanlashda ushbu omilga e’tibor berishadi. Barqaror ekologik rivojlanishga ega shaharning mashhur yo’nalishlari orasida aynan yashil infratuzilmaga g’amxo’rlik qiladigan va rivojlantiradigan mintaqalar va mamlakatlar ustunlik qiladi. Jahon amaliyotida yashil hududlarni maxsus dam olish maskanlariga aylantirish mumkinligini ko’rsatdi. Bog’lar infratuzilmasi to’g’ri rivojlansa, ular shaharning diqqatga sazovor joyiga aylanishi va bozorda taklif etilayotgan turistik mahsulotni diversifikatsiya qilishi mumkin. Samarqand shahridagi istirohat bog’lari va yashil maydonlar holatini tahlil qilib, quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. Infratuzilmani rivojlantirish:

- ko’proq zamonaviy skameykalarni o’rnatish;
- jamoat joylarini yangilash va onalar uchun xonalar qo’shish;
- chiqindilar qutisini qog’oz, shisha va metal bo’limiga bo’lib ko’proq qutilarni bog’lar va boshqa yashil zonalar atrofida o’rnatish;
- maxsus usti yopiq ayvonlarni o’rnatish.

2. Yashil hududlarning flora va faunasini xilma-xil qilish:

- Ko’proq turli xil daraxt va butalar ekish
- Parklarda sun’iy ravishda qushlar, kemiruvchilar ko’paytirish;
- Qushlar (to’tiqushlar, tovuslar, kaptarlar) va boshqa hayvonlarga ega maxsus bo’lim barpo etish.

3. Yashil hududlarda o’yin-kulgi dasturini qo’shish:

- Maxsus festivallar, ko’rgazmalar va boshqa tadbirlarni o’tkazish;
- Maxsus kechalar tashkil etish (shoirilar, raqslar, qo’shiqlar kechasi)

Taklif etilayotgan o’zgartirishlar Samarqand shahridagi istirohat bog’lari va yashil hududlarini nafaqat sayyohlar, balki shahar aholisi uchun ham jozibador qilish imkonini beradi. Bu esa, o’z navbatida, aholi daromadlarining oshishi, qo’shimcha ish o’rinlari yaratilishi, shuningdek, shaharning sayyohlik markazi sifatidagi nufuzini oshirish imkonini beradi.

Foydalangan adabiyotlar ro’yxati:

1. O’zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik Palatasi Kengashining qarori, 25.11.2021-yildagi 1563-IV-son "Mamlakatimizda "yashil makon" umummilliy loyihasi doirasida belgilangan vazifalar ijrosi ustidan samarali parlament nazoratini olib borishga doir chora-tadbirlar to’g’risida".
2. O’zbekiston Respublikasi Transport vazirligi. "Samarqand O’zbekistonda YeTTBning "Yashil shaharlar" dasturiga qo’shilgan birinchi shaharga aylandi". 2023-yil.
3. Храбовченко В.В. "Экологический Туризм". Учебно-методическое пособие. М.: Финансы и статистика, 2003. 208 с.
4. Забелина Н.М. "Национальный парк". Издательство: Мысль. 1987
5. Prokhorov., M, (1978). Great Soviet Encyclopedia. Moscow
6. Cecil C. Konijnendijk. Nature-Based Solutions for More Sustainable Cities – A Framework Approach for Planning and Evaluation ISBN: 978-1-80043-637-4,
7. Mirzayev M.A. «Turizm asoslari». Ma’ruzalar matni. –T.: 2005.

<p>Р. Рофеева</p> <p>Роль зеленых зон и садов в развитии туристской инфраструктуры города Самарканд</p>	<p>R. Rofeeva</p> <p>The role of green zones and gardens in the development of tourism infrastructure of the city of Samarkand</p>
<p>Аннотация: Это исследование направлено на изучение зеленых зон и парков как одного из ключевых факторов развития инфраструктуры для целей, связанных с туризмом. Результаты исследования помогают понять, как зеленые зоны связаны с развитием туризма. В данной статье изучены не только состояние таких зон, но и выдвинут ряд предложений для превращения их в интересное место для туристов.</p> <p>Ключевые слова: зеленые зоны, парки, инфраструктура, развитие инфраструктуры, туристическая дестинация, городской туризм.</p>	<p>Abstract: This study aims to examine green zones and parks as one of the key drivers of infrastructure development for tourism-related purposes. The results of the study help to understand how green zones are related to the development of tourism. In this article, not only the state of such zones has been studied, but a number of proposals have been put forward to turn them into an interesting place for tourists.</p> <p>Keywords: green zones, parks, infrastructure, infrastructure development, tourism destination, urban tourism.</p>

Shohista Bobobekovna Toyirova – “Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti doktoranti

EKOTURIZM-GLOBAL EKOLOGIK INQIROZGA QARSHI INNOVATSION YECHIM

<p>Annotatsiya: Maqolada ekologik turizm dunyo atrof-muhitining barqaror holatda mavjud bo‘lishida tabiiy resurslarni oqilona boshqarish orqali suv va havoning ifloslanish darajasining pasayishiga olib keluvchi samarali turizm yo‘nalishi sifatida o‘rganilgan. Tabiiy resurslarning keragidan ortig‘i bilan ishlatilishi o‘ziga xos bo‘lgan tabiiy hududlarning qisqarishi, biologik xilma-xillikning yo‘qolishiga olib kelmoqda. Ushbu muammolarga qarshi eng maqbul yechim sifatida keyingi yillarda ko‘plab dunyo olimlarining ilmiy ishlaridan o‘rin egallayotgan ekologik turizm ko‘rsatilmoqda.</p> <p>Kalit so‘zlar: ekologik inqiroz, ommaviy turizm, ekoturizm, tabiiy resurslar, barqaror rivojlanish, biologik xilma-xillik.</p>
--

Kirish: Ekologik turizm atrof-muhitga yetkazilayotgan zarar miqdorini kamaytirishga ko‘maklashibgina qolmay, biologik xilma-xillikni asrab qolish va yo‘qolib borayotgan turlarni himoya qilish kabi vazifalarni ham bajaradi. Ayniqsa, bugungi kunda suv va havoning ifloslanishi tufayli yuzaga kelayotgan qator muammolarning oldini olishda ahamiyatli hisoblanadi. Aynan ekoturizm sabab dunyoning ko‘plab mamlakatlarida energiya ishlab chiqarishning muqobil ko‘rinishlari yaratilmoqda. Turizm sohasi e‘tiborni asosan kayfiyatni ko‘tarishga qaratilgan mashg‘ulotlar va xizmatlarga qaratgani bois tabiat bu faoliyatdan zarar ko‘rishi mumkin. Maxsus infraturizm talab qiluvchi ekologik turizm xuddi o‘sha dam olish va rohatlanishga qaratilgan maqsadlarni amalga oshirishda dam olish va orom bag‘ishlashga qaratilgan maqsadlarni atrof-muhitga ziyon yetkazmasdan amalga oshirish imkoniyatini yaratgani uchun dunyoning ko‘plab rivojlangan mamlakatlari turizmning bu yo‘nalishini davlat dasturlariga dolzarb masala sifatida kiritishgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili: Tabiat va tabiiy resurslarni asrab qolish, kelajak avlodga atrof-muhitning go‘zalliklarini asl holicha yetkazib berishda ekoturizmning o‘rni beqiyosligini Amanda L., Stronza A., Fitzgerald A., Hunt C.ning ilmiy maqolalarida o‘z aksini topgan. Weaver, Kontogeorgopoluslar esa ekoturizmni tabiati turli ta’sirlarga chidamsiz bo‘lgan hududlarda ommaviy turizmning salbiy oqibatlarini oldini olishda ahamiyatini alohida ta’kidlashgan. Tadqiqotchi Duffy esa yovvoyi tabiatni himoya qilish va atrof-muhitni asrab qolishda ushbu faoliyat sabab davlat organlari, mahalliy aholi va nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlikda ish olib borishi bilan xarakterli ekanligini ta’kidlaydi. “Ekoturizmning har qanday ta’siri ostida insonlar tabiat bilan yaqin munosabatga kirishadi, hayvonlar, qushlar va o‘simliklarning yangi turlarini o‘zi uchun kashf etadi, ekologik turizm faoliyati bo‘lmagan taqdirda yo‘qolish xavfi ostida qolgan ko‘plab turlar inqiroz yoqasiga kelib qolgan bo‘lar edi”, deya bir qator olimlar xususan, Castley J.,

ISSN 2091-5187

∞ “СЕРВИС” ∞

Журнал Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти таҳририят
бўлимида нашрга тайёрланди.

07.09.2023 йилда теришга берилди. 22.09.2023 йилда босишга рухсат этилди.
Офсет босма қоғози. Қоғоз бичими 60x84_{1/8}. “Times” гарнитураси. Офсет
босма усули. Шартли босма табоғи 15,76. Ҳисоб-нашриёт
табоғи 13,6. Адади 100 нусха. Буюртма № 0074А/23.

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институтининг
матбаа бўлимида чоп этилди.
Лицензия № 025316.
Реестр № Х-119112.

Манзил: Самарқанд шаҳри, Шохрух кўчаси, 60-уй.

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2023